

Yayın Adı Milliyet
Referans No 19825424
Renk Renksiz

Yayın Tarihi 31.10.2012
Etki Olumlu
STxCM 487,00

Küpür Sayfa 1
Tiraj 139325
Sayfa 25

31 Ekim 2012
Çarşamba

Milliyet

Dizi 25

Yarım asır sonra 'Kemalist Türkiye'

Kemalist rejimin şekillendirdiği erken Cumhuriyet Türkiye'sine, o dönemin Kemalist aydınlarının "heyecan dolu" yorumları arasından bakabilmek ve bunu yarım asır sonra, "mesafeli" bir tavırla yapabilmek ilginç bakış açılarını ortaya çıkarıyor

TÜRKİYE CUMHURİYETİ devletinin basın-yayın alanındaki tanıtım yayımlarının uzun ömürlüsü ve en kapsamlısı, "La Turquie Kemaliste-Kemalist Türkiye" dergileridir. Bu yayının koleksiyonu, bugün Milli Kütüphane'de, "1968 SB 5" yer numarasıyla muhafaza edilmektedir. Meraklıların kimi faksitlerine ancak uzmanlaşmış sahaf dükkânlarında ulaşabildikleri bu yayının dijital ortamdaki bir tıpkıbasımını da, **Boşat** yayıncı grubu içindeki web sayfasında, dijital ortamda izlenebilmekte: www.boşat.com.tr/ikidevlet.asp

Bu dijital tıpkıbasım olanağının dışından, **Boşat** Yayınları, günümüz yazarlarının, uzman ve akademisyenlerinin kaleminden, La Turquie Kemaliste'in genç Cumhuriyet Türkiye'sini tanıtmaya çabalarına bugünden bakarak ışık tutmaya çalışan bir koleksiyon kitabı da oluşturdular.

Kemalist aydınların yorumları

Dünnün Kemalist aydınlarının erken Cumhuriyet Türkiye'sini nasıl yorumladıklarını bugünden bakan isimler şöyle sıralanıyor:

Ali Şahan, Altan Öymen, Ayşe Hür, Bilsay Kuruc, Bozkurt Güvence, Cahit Kayra, Cengiz Aslanterpe, Engin Özden, Erdoğan Teziç, Faruk Pekin, Gökhan Akcura, Gülten Kazgan, Hakkı Uyar, Hamdi Genç, Kadret Emiroğlu, Lütfü Tınc, Mehmet Özdoğan, Murat Belge, Murat Katoglu, Necdet Sakaoglu, Nevvin Unal Özkorkut, Nusret Gürboga, Orhan Kologlu, Osman Bahadır, Serdar Şahinkaya, Tani Bora, **Uğur Tanrıoğlu**, Zafet Toprak...

Boşat Yayınları'nın hazırladığı ve tam adı "Bugünün Bilgileri ile Kemal'in Türkiye'si: La Turquie Kamaliste" olan kitap, iki ayrı bölüme ayrılmıştır. On iki arka hazırlanmış olan kitabın arka bölümünde, küçük boyutlu bir "tıpkıbasım" sayfaları arasında, sayı sayı gezinir okur, La Turquie Kemaliste'teki imzalı makalelerin yazarlarını tanıyabilir. Bu yazıları kaleme alslarının öncesinde ve sonrasında kısa yaşam öykülerine kulak veriyor. Bu bölümde ayrıca La Turquie Kemaliste'i yayına hazırlayan kadrolar ve öyküleri de etrafı bir biçimde tanıtılıyor.

Sıcak ve mesafeli bakışlar

Elbette, iki dünya savaşı arasında Türkiye'yi tanıtan birçok yayını bugün alt alta sıralayabilir ve uzun bir liste elde edebiliriz. Ancak, Kemalist rejimin şekillendirdiği erken Cumhuriyet Türkiye'sine, o dönemin Kemalist aydınlarının "sıcak" ve

Hakkı Uyar kitabın "Toplum" bölümü'ndeki "Eve ve Çarşaf" üzerine makalesinde, bu meselelerin 'K'üler bir ulus inşa etme sürecinin bir parçası olarak görüldüğüne dikkati çekiyor.

han Belge, sapka giymeyi bir kıyafet değil, bir zihniyet değişimi olarak görüyordu. Belge'ye göre, çarşafın kaldırılması da kadınlara hâşhâşen hayatından çıkarıyordu; tıpkı kuşların kafeslerin çıkıp özgürleşmesi gibi...

Kurtarılan kız çocukları

Kitabın "Kadın-Çocuk" bölümündeki "Devrimin Kadınları" başlıklı makalesinde Nursen Gürboga, Cumhuriyet'in ilk kadın kusunun erkek otoritesini sorgulamaktan imtina etmediğini belirtiyor.

"Nitekim, henüz Türkiye topraklarının dışında olan Hatay'da bile, sapka giymesi ve kadınların çarşafı atması etkisini göstermekteydi. Yükselen laik milliyetçilik, genelcek dinsel kimlikte çatıştırdı. La Turquie Kemaliste' dergisinde yazan Bur-

Ana Çizgiçleri), İkinci Dünya Savaşı'nı araya girmesi ve sanayi atılımının kesilmesiyle birlikte, La Turquie Kemaliste'in sayfalarında, sanayi hareketlerine de pek yer verilmemesi vurgular. Zaten 1930'lar ortalarında yer alan sanayi yazılarında da, sanayideki fiziki gelişmelere, inşaat faaliyetlerine yer veren makaleler olduğunu dile getirir.

Zafer Toprak, "Erken Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Tarihçilik" başlıklı makalesinde, önemli bir gereği vurgular: "Birinci Tarih Kongresi, dönemin ruhuna uygun olarak, önemli ölçüde romantik öğeler içeriyordu. Batı'nın özgüladığı Türk rika, antropoloji ve arkeoloji sayesinde aklanıyordu."

- B İ T T İ -

İllüstrasyondan insan unsuruna

La Turquie Kemaliste'in sayfalarındaki Kemalist Türkiye görüntüleri, yayının kapaklarına da yansır. La Turquie Kemaliste'in birinci sayısından altıncı sayısına, kapak görüntüsü olarak, fabrika bacalarının silüetini yansıtan

sanayi simgeleyen bir illüstrasyon kullanılır. Yedinci sayıdan on ikinci sayıya, büyük sanayi tesislerini tanımla birlikte, figüratif bir biçimde temsil eden yeni bir illüstrasyon karşımıza çıkar. On üç ile on sekizinci sayılar arasında, stilize "fabrika

bacaları" bu kez farklı bir düzenlemeye, insan unsuru öne çıkarılarak kapaklaştırılır. On dokuz ve yirminci sayılarla, 23-24 ve 25-26 numaralı çift sayıların kapaklarında, tanınmış üretime "toplumcu gerçekçi" bir tarzda ağır ve renkli desenler yer alır. Aradaki 21-22 çift numaralı özel sayının kapaklarında ise söz konusu rakamlarla, II. Türk Tarih Kongresi'ni öne çıkartan grafik bir düzenleme yapılmıştır. Ekim 1929 tarihli yedinci sayıdan sonra da, Atatürk'ün bir bustunun fotoğrafı yer alır kapaklarda, 15 sayı boyunca... La Turquie Kemaliste'in sayfalarındaki siyah beyaz fotoğrafların oluşturduğu 'görün' Cumhuriyet kültürünü tanımlayan bu seyye (üz reni) kapakların aksine, kapak içleri, Cumhuriyet öncesi dönemin kültür mirasını, renkli görüntülerle sergiler.

DİZİ HABERTÜRK'TE TARTIŞILDI

'Kemal'in Türkiye'si' Batılıların bir sözü

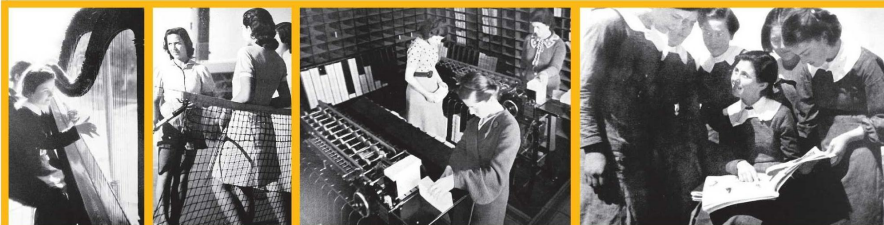
Milliyet'in yazı dizisi "Kemal'in Türkiye'si"ni hazırlayan Lütfü Tınc ve "Bugünün Bilgileri ile Kemal'in Türkiye'si" kitabını yayınlayan **Boşat** Yayınları'nın Genel Yayın Yönetmeni Bülent Yazkan, önceki akşam Habertürk televizyonunda Pelin Çift'in konukuydu. Programda, İşleri Bakanlığı'nın 1934 yılında Cumhuriyet Türkiye'sini kamuoyunda tanıtmak ve propagandası için çıkardığı Fransızca "La Turquie Kemaliste" dergisi konuşuldu. Bülent Yazkan, "La Turquie Kemaliste" dergisine nasıl ihtiyaç duyulduğunu şöyle anlattı:

'Fransızca yayımlanmış'

"Atatürk Cumhuriyet'i kurmuş, 10 yıl olmuş. Bir ihtiyaç var yabancılarla Türkiye'yi nasıl anlatacağız, ne demeliyiz, nasıl göstermeliyiz. Bütün dünya yeniden kurgulanmış, birinci Dünya Savaşı bitmiş, yeni oluşumlar olmuş. Osmanlı'nın mirasını eskiden sadece İngiltere, Fransa ve Rusya iken şimdi muhtap birçok devlet ortaya çıkmış. Ankara'da konsolosluklar, büyükelçilikler kurulmuş.

Simdi o erkana Türkiye'nin anlatılması lazım, o yüzden dergi Türkiye'yi anlatan önemli özelliklerini hatta modern Türkiye'yi ileri bir ülke konumunda göstermeye çabalayan bir dergi olarak Fransızca olarak yayımlanmış ama 'Kemal'in Türkiye'si' lafı bu eserin hiçbir yerinde geçmiyor." Lütfü Tınc ise "Aslında 'Kemal'in Türkiye'si' ya da 'Kemalist Türkiye'si' siyasi ya da özünde 'Kemalist' sözcüğü batılıların daha Kuva-yi Milliye döneminde, raporlarında var. Fransız, İtalyan raporları Kuva-yi Milliye demiyor. Amiral Bristol'un raporları... Kemal'den bahsediyorlar çünkü hareketin başında Mustafa Kemal var. Gerçi günümüzde Kemal'in Türkiye'si ile Kemalist Türkiye arasında ciddi bir anlam farkı olduğunu ifade edenler muhakkak olacaktır ama biraz şişleyle yaklaşılmaz ama son dönemde ideolojik yaklaşımlar bağlamında bunu söylüyorum" dedi.

■ İSTANBUL Milliyet

Kitabın "Kadın-Çocuk" bölümündeki "Devrimin Kadınları" başlıklı makalesinde Nursen Gürboga, Cumhuriyet'in ilk kadın kusunun erkek otoritesini sorgulamaktan imtina etmediğini belirtir ve Cumhuriyetin kurucu erkek kuşağı tarafından "kurtarılan, himaye gören kız çocukları" olarak tarif edildiklerini dile getirir. Kemalist Türkiye'nin kadınları (üstte)

Vedat Nedim'in başı nasıl yendi?

1937'deki İkinci Türk Tarih Kongresi de, Zafer Toprak'ın altını çizdiği çerçevede, birincisinden farklı olmadı denilebilir. Üstelik bu ikinci kongre, Vedat Nedim Tör'ün de başını yemeyiştir. Bu olaya da, yeni gelişmeler, burada kısaca yer verelim.

Vedat Nedim Tör, iki ayda bir yayımlanan La Turquie Kemaliste dergisini, dört yıl boyunca yönetti. Sadece Matbuat Umumî Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Dahiliye Vekâleti'nin başında Sükrü Kaya değil, dönemin Başvekili İsmet İnönü de, bu yayından memnundur; ikisi de, Vedat Nedim Tör'ün cabalarını takdirle karşılamaktadırlar.

Arma Sükrü Kaya, Gazetesi'nin üzerine, 6 Ekim 1937'de Vedat Nedim'in göreve son

verirlik İkinci Türk Tarih Kongresi için 1937 sonlarında hazırlanan La Turquie Kemaliste dergisinin özel sayısının, basım öncesi taslak çalışmaları, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Tarih Kurumu Başkanı'dı'na getirmiş olduğu Hasan Cemil Çambel'i rahatsız etmiştir. Vedat Nedim Tör anılarında bu garabeti şöyle açıklar:

Hasan Cemil Çambel, Vedat Nedim'i 'Gazetesi' şikâyet etmiştir; çünkü Vedat Nedim, özel sayı hazırlıklarında, "Türk Alimlerine hakaret etmiştir". Nedir bu hakaret? Vedat Nedim ve ekibi, hazırladığı "Tarih Kurumu Başkanı'nın tasvirine" sundukları özel sayı taslak çalışmalarında, "Kongreye katılan yabancı

bilginlerin raporlarını, tarih tezimizin uluslararası bilim dünyasında da tasvip gördüğünü ispat etmek üzere, Türk bilginlerinin tezlerinden önce konuşmaları dergi sayfalarına..." Böyle bir telof bile, 1941 yılına kadar kurumun başında kalacak olan Hasan Cemil Bey'i köpürtmeye yetecektir!

1932'de Aret İnan, Mehmet Tervik Byklykioğlu, Sami Rıfat, Sadri Maksudî Arsal, Resit Galip, Yusuf Akcura ve Şemseddin Günaltay'ın geliştirdiği Türk Tarih Tezi çalışmaları içinde, Hasan Cemil Çambel de yer almıştır ve elbette, bu tez savunalarına karşı Vedat Nedim'in cüret ettiği saygısızlığın hesabını soracaktır!

Vedat Nedim